

revelatum, vii Kalendas Julii, per modum qui sequitur. Fuit quædam mulier devota dicti loci, quæ plures vigiliis in basilica Sancti Martini faciebat, et vox de cælo sibi dicebat: In loco ubi oras, corpus esse sancti Anastasii scias, et jacet. Et hoc semel, secundo et tertio sibi indixit. Propterea ipsa secunda de revelatione, indixit sacerdotibus et clericis ac senioribus dicti loci qui, cum devotione et fiducia, locum ubi dixit profunde foderunt; sed non inve-

nerunt. Et iterum vox de cælo eidem devotæ mulieri dixit quod foderent profundius eundem locum, et sanctum corpus invenirent. Et ita factum fuit, et invenerunt sanctum corpus; de cuius revelatione in supradicto loco fuit magna solemnitas, et fit quotidie, et de circumvicinis locis ad eandem solemnitatem devote conveniunt, ad honorem et decorem ejusdem confessoris et monachi magistri sancti Anastasii, cujus anima paradisum possidet.

S. ANASTASII MONACHI

EPISTOLA AD GERALDUM ABBATEM.

De veritate corporis et sanguinis Christi Domini.

(Opp. Lanfranci edit. domni Lucæ D'Acherii, pag. 21, in not. ad Vitam Lanfranci.)

Domino GERALDO abbati olim filio, nunc, Deo Propitio, venerabili Patri, frater ANASTASIUS, Domini, qui est, quod habet.

De corpore et sanguine Domini jussisti, venerande Pater, ut quidquid parvitas mea sentit, imo quod credit, sanctitati vestræ patefaciat: hæc breviter pro modulo meo, salva fidei puritate, accipiat. Credo sacrosanctum corpus Dominicum quod in altari quotidie ex sacerdotis officio consecratur, omni exsecrata dubitatione, veram ejus carnem esse quæ passa est in cruce; et verum ejus sanguinem qui manavit ex latere, ut Veritas ipsa testatur: *Caro mea*, inquit, *vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Et qui manducat carnem meam, et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo* (Joan. vi, 52; Math. xxvi, 26; Marc. xiv, 22). Ad discipulos cum panem porrigeret: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur* (Luc. xxii, 19). His igitur, et hujusmodi verbis Dominicis fidem præbens, sicut nullum corpus aliud pro nostra salute traditum præter suum scio, ita ut, præfatus sum, nullam ejus aliam carnem quam quæ nata est de Maria Virgine, et resurrexit de sepulcro, manducari in remissionem peccatorum credo: neque alium sanguinem bibi, quam qui profusus est de ejus latere non dubito. Qui vero autumant illud post consecrationem panem esse materialiter, et corpus Domini figuraliter tantum, et non veraciter, carnales carnaliter sapientes, non parum contra fidem desipiunt, eo quod magis suis corporalibus oculis quam veritatis attestationibus credunt. Quod autem panis, et caro, sacramentum, vel figura, tanta consecratio dicitur, non solum non reprobo, verum etiam fidei ratione colligens, catholice amplector et approbo. Panem namque orthodoxe dici nemo qui probe sapit dubitat, cum eadem Veritas dicat: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. Et panis quem ego dederò, caro mea est pro mundi vita* (Joan. vi, 51). Sacramentum vero, quia sub earum specie

visibili quæ videntur, secretius virtute divina care consecratur, quatenus hoc sit interius in veritate, quod creditur fidei virtute. Figura autem, dum aliud intelligitur quam quod visu corporali et gustu sentitur. Quippe cum Agnus Dei Christus qui in Patris dextera gloriatur, quique jam non moritur, et mors illi ultra non dominabitur, ob suæ passionis memoriam in mysterio tantæ immolationis immolatur. Ergo post tanti mysterii consecrationem, sic veram Domini corporis Eucharistiam me credo sumere, ut tamen nullo modo negem in figura vel sacramento esse. Alioquin si absque sacramento, vel figura, Dei Agnum dentibus vorari crederem, in magnum, ut ait Pater Augustinus, facinus incurrerem. Atqui eo uberius veritate fruor, quo plenius figuram, vel sacramentum inesse, illustrante sancto Spiritu, intueor. Hæc itaque, beatissime Pater, quæ dico, quam pluribus sanctorum Patrum dictis devotissime fulcirem, ni, fateor, hujus epistolæ prolixitatem formidarem. Tria solummodo eximiorum doctorum testimonia inseram; quatenus vobis satisfaciam me vel optime credere, vel solerti vigilantia et sagaci perquisitione hæc indagasse, cautaque intelligentiæ lance pensasse. Beatissimus namque Cyprianus ad populum, in eo opere ubi de hoc sapido gaudio loquitur: *Hoc accipite*, inquit, *in pane, quod pependit in ligno; et hoc accipite in calice, quod manavit ex latere*. Hæc eadem verba et sensa egregius doctor Augustinus in sermonibus ad neophytos locutus est. Sanctus vero Ambrosius in eo libro quem de Sacramento edidit, ait: *Quia ipsa est caro Christi in sacramento, et sanguis, quæ in cruce pependit, et fluxit e latere, et quæ ex Virgine Maria sumpta, et non alia*, inquit, *sed ipsa*. Ecce, Pater Geraldè, habes veracissima veracissimorum testimonia. Si autem te scire delectat quomodo alii Patres nostri hæc eadem sentientes concordent; quære quæ beatus Hilarius in octavo libro de Trinitate commendat:

quæ os aureum papa Gregorius in Dialogorum libro quarto confirmat; quæ sanctissimus Cyrillus centum quinquaginta qui in Epheso sunt congregati prædicat; quæ magnus Leo papa in sermone septimi mensis disputat; quæ divinæ legis interpret Hieronymus in expositione Exodi pronuntiat; quæ venerabilis Beda in sermone suo ventilat; quæ Paschasius vir catholicus de eodem sacramento clarificat, quæ in libro de Verbis Domini, quæ in expositione Joannis evangelistæ sermone vigesimo sexto, quæ in Natale Innocentium, quæ in epist. ad Bonifacium episcopum, quæ in libro quarto de doctrina Christiana, et quæ in trigesimi tertii psalmi titulo prædictus Pater Augustinus examinando dis-

putat, disputandoque examinat: si diligenter quæsieris, inuenies procul dubio, ut dixi, omnes concordare, et nullatenus discordare. Reuera quia ab ubertate domus Domini inebriantur, nihil mirum si eadem sancte et pure mellito gutture eructare gloriantur. Cæterum super his, quæ te, Pater, jubente pro mea quantulacunque facultatula, pectore pleno fiducia, dixi, humiliter obsecro non mireris, si garrula Aristotelicorum vel Crisippeorum argumenta trutinare, vel ex flumine Tullianæ eloquentiæ rivulum ducere, non perpendis: sed memento quia simpliciter fructus carpimus in divinæ paginæ hortulo, quorum radices gloriose fixæ sunt in cælo. Vale.

ANNO DOMINI MLXXV.

SANCTUS ANSELMUS

LUCENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA ET LITTERARIA.

(Oudin., *Comment de Script. eccles.* II, 710.)

S. Anselmus Lucensis episcopus, patria Mantuanus, de quo parce admodum Guillelmus Caxus in *Historia Scriptorum ecclesiasticorum*, ad annum 1071, pag. 617. Hic ab Alexandro papa secundo, anno 1073, Lucensis in Tuscia episcopus factus, et ad Henricum regem ad confirmationem impetrandam missus, a quo investituram per annum et baculum pastorem accepit. Mox vero facti penitentiam ductus baculum deposuit, et, abdicato episcopatu, ad Cluniacense monasterium secessit, donec a Gregorio VII ad Ecclesiæ regimen revocatus, anno 1073 episcopale munus repeliit. Anno 1077 a Gregorio ad Mediolanenses una cum Geraldo episcopo Ostiensi legatus est, ut eos Ecclesiæ Romanæ uniret. Anno 1084 ab eodem Gregorio, cujus partes contra Henricum imp. summo animi studio semper tutatus est, vices legati per Italiam accepit, ut omnes ab imperatore deficientes in Ecclesiæ gremium reciperet. Ita Caxus loco citato. Vir sanctitate et doctrina clarus scilicet, maximus Gregorii VII summi pontificis fautor, de quo Bellarminus et Labbeus in libro *De scriptoribus ecclesiasticis*; quibus addo in multis codicibus manuscriptis insignem ascribi illi *Collectionem canonum ecclesiasticorum*, quam habes manuscriptam in bibliotheca Sancti Germani Parisiensis, codd. 765, 766, in Regia Gallica et in Barberina Romæ, ut tradit Stephanus Baluzius in opusculo *De emendatione Gratiani*, edito Parisiis in 8°, anno 1672, apud Franciscum Muguet. Et hoc tam in præfatione ad lectorem num. 19 quam etiam in notis pag. 641,

quas legito. Promiserat hujus Collectionis editionem in Spicilegio suo dominus S. Lucas Dacherius, quam non præstitit. opinatus forsitan eam non pertinere ad Anselmum Lucensem. Hoc autem opus, ob rationes a Baluzio allatas, olim mihi videbatur esse *Hildeberti Cenomanensis episcopi*, cujus temporibus optime convenit, qui tentasse aliquando simile legitur, et qui ad calcem operis sui potuit adjecisse *Decreta aliqua Innocentii secundi*, quæ in aliquibus manuscriptis ad calcem hujus Collectionis inveniuntur. Verum, argumento melius expenso, *Collectionem* hanc postmodum Anselmo Lucensi episcopo dignam germanamque opinatus sum; tum quia hoc opus Anselmo, maximo Gregorii VII defensori, conveniebat, tum quia his temporibus in Italia multi collectionibus canonum ejusmodi concinnandis vacabant, ut Deusdedit et Gregorius presbyter; tum denique quia invenitur illa in mss. codicibus ad Anselmi hujus ætatem accedentibus. Ita enim Baluzius testatur in præfatione sua ad emendationem Gratiani, seu ad commentationem librorum Antonii Augustini *De emendatione Gratiani*, num. 19. « Alium ego nuper codicem, eumque optimum et antiquissimum, beneficio optimi doctissimique viri domini Lucæ Dacherii nactus sum ex bibliotheca monasterii Sancti Germani Parisiensis, in quo neque titulus tamen ullus exstat, neque nomen auctoris. Hic autem liber iis quos vidit Antonius Augustinus ex eo præstat, quod ad ætatem Anselmi accedit, et